

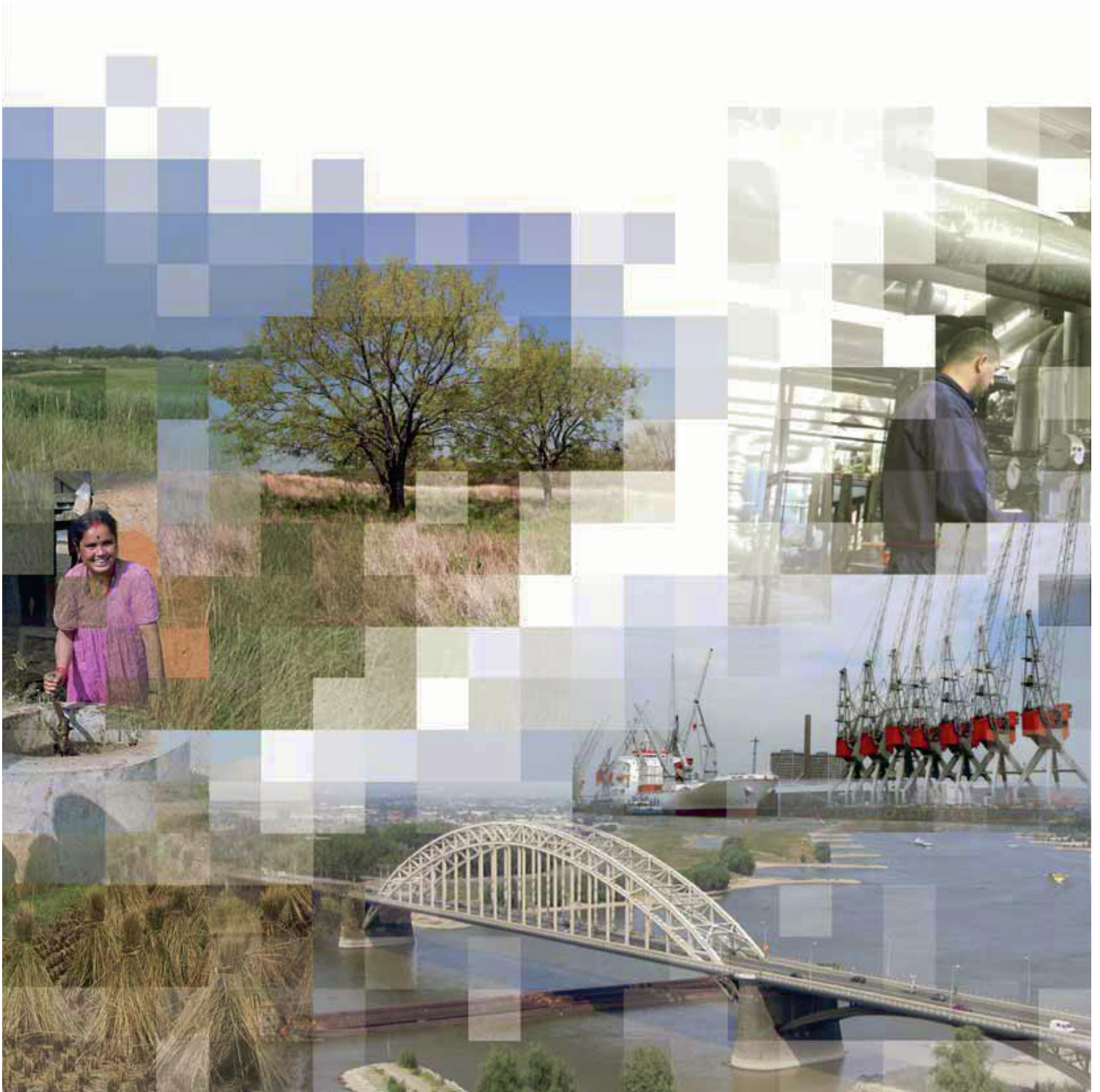

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Nieuwe sluis Terneuzen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

3 november 2015 / rapportnummer 2875-ts

1. Oordeel over de aanvulling op het MER

Een nieuwe sluis binnen het sluisencomplex van Terneuzen moet ervoor zorgen dat de toegankelijkheid van het Kanaal Gent–Terneuzen verbetert. Dit wordt vastgelegd in een Tracébesluit, te nemen door de Minister van Infrastructuur en Milieu, voorbereid door de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC). Ter ondersteuning van het Tracébesluit is een MER (milieueffectrapport¹) en een Passende beoordeling opgesteld.

In haar advies over het MER heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’¹) aangegeven dat naar haar oordeel het MER nog niet volledig was om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij de besluitvorming. Zij adviseerde daarom het rapport aan te vullen op het aspect zettingsvloeiing, interactie tussen binnenvaart en zeevaart en de gevolgen voor de nautische veiligheid, de verslechtering in luchtkwaliteit in de aanlegfase door langere wachttijden, de effectiviteit van maatregelen tegen verzilting van het kanaal en de effecten daarvan op Canisvliet alsmede de gevolgen van vertroebeling door baggerbezwaar in Westerschelde.

De VNSC heeft deze punten in een aanvulling op het MER² nader onderzocht en deze aan de Commissie ter beoordeling voorgelegd. In het voorliggende advies gaat de Commissie in op deze aanvullende informatie. Waar relevant wordt verwezen naar het MER en/of het eerder gegeven advies van de Commissie. Ook zijn de zienswijzen aan de Commissie toegezonden, in het advies wordt hier, waar relevant, naar verwezen.

De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling tezamen voldoende informatie bevatten voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over de Nieuwe Sluis Terneuzen.

Uit de aanvulling blijkt dat eisen worden gesteld aan de uitvoerder om mogelijk optredende zettingsvloeiing door baggerwerkzaamheden te voorkomen (door steenbestorting toe te passen). Ook is afdoende informatie gegeven over de mogelijkheden om de nautische veiligheid in zowel de aanleg- als in de gebruiksfase te waarborgen.

Aanvullend onderzoek is gedaan naar de verzilting van het kanaal en de mogelijke effecten daarvan op het kruipende moerasscherm in het Natura 2000-gebied Canisvliet. Wanneer wordt uitgegaan van de zomerperiode volgens de definitie vanuit de Kaderrichtlijn Water (deze wijkt af van de periode zoals gehanteerd in het MER) blijkt er een toename in verzilting van het kanaal op te treden die binnen de normen van de Kaderrichtlijn Water blijft. De toegenomen verzilting heeft op de korte termijn mogelijk effect op het Natura 2000-gebied Canisvliet met name door kwel in een nabij gelegen sloot. Een effectieve mitigerende maatregel daartoe is deze kwelsloot af te sluiten van de kreek. De aanvulling op het MER maakt verder duidelijk dat door de trage grondwaterstroming tot 2040 de chloridegehalten in het natuurgebied niet door het project zullen worden beïnvloed.

¹ De samenstelling van de werkgroep, haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies. Alle projectinformatie vindt u door op www.commissiemer.nl projectnummer 2875 in het zoekvak in te vullen.

² Aanvulling MER Nieuwe sluis Terneuzen, LCSO 22 september 2015 met daarbij meerdere bijlagen.

Ook laat de aanvulling zien dat het effect van vertroebeling in de Westerschelde door baggerbezuur kortdurend is (de vertroebeling is na twee getijden herstelt) en voor een beperkt aantal vogels negatieve effecten heeft.

Tot slot zijn voor de aanvulling nieuwe berekeningen gemaakt van de luchtkwaliteit in de aanlegfase. Hieruit blijkt dat ook in de aanlegfase aan de wettelijke normen kan worden voldaan.

In hoofdstuk 2 geeft de Commissie een toelichting op het oordeel.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Effecten op de hoogwaterkering

MER

In het MER is geconstateerd dat het optreden van zettingsvloeiing en het minder stabiel worden van de zeewaterkering niet kan worden uitgesloten. Door het uitbaggeren van de buitenhaven en het aanleggen van de aanlegplaatsen voor de binnenvaartschepen treedt mogelijk een (tijdelijke) verslechtering van de vooroeverstabiliteit van de zeewaterkering op. De mate waarin dit gebeurt alsmede hoe dit stabiliteitstekort voorkomen kan worden is in het MER niet in beeld gebracht.³

Aanvullende informatie

In het bij de aanvulling behorende deelrapport hoogwaterveiligheid wordt aandacht besteed aan de zettingsvloeiing. Aan de hand van nader onderzoek is onderbouwd dat zettingsvloeiing niet is uit te sluiten. Als voor de hand liggende maatregel om de zettingsvloeiing te voorkomen wordt steenbestorting genoemd. In het contract voor de aannemer zijn eisen opgenomen met betrekking tot het garanderen van de veiligheid van de waterkering. Daarmee is naar het oordeel van de Commissie op dit onderwerp voldoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

2.2 Effecten op nautische veiligheid

MER

In het MER is uitvoerig onderzoek gedaan naar de zeescheepvaart. Wat uit het MER nog niet duidelijk naar voren kwam is de interactie tussen binnenvaart en zeevaart bij het sluiscomplex en de nautische veiligheid in de aanlegfase waardoor niet op voorhand duidelijk is of de nautische veiligheid gewaarborgd is.⁴

³ De zienswijze van het Waterschap Scheldestromen gaat ook in op zettingsvloeiing.

⁴ Onder meer de zienswijze van Zeeland Seaports gaat in op de nautische veiligheid.

Aanvullende informatie

Ten aanzien van de interactie zeevaart–binnenvaart in de gebruiksfase zijn extra simulaties uitgevoerd. Voor de situatie bij de Oostsluis is daaruit duidelijk geworden dat met operationele aanpassingen en beperking van de ligplaatsen op deze locatie veilig (binnen) scheepvaartverkeer mogelijk is. Op welke wijze met de verkeersregeling wordt omgegaan is in de aanvulling verder uitgewerkt, waarmee de nautische veiligheid voldoende gewaarborgd is.

In de aanvulling is aangegeven dat in de aanlegfase de nautische veiligheid gewaarborgd wordt door het voorzien in voldoende wachtplaatsen en verkeersplanning. Sluisplanning voor de binnenvaart is lastig te realiseren. Verschillende zienswijzen wijzen op het feit dat de daadwerkelijke uitvoer afhankelijk zal zijn van de mogelijkheden om te anticiperen op te passeren andere sluisen en van de voorgeschreven vaartijden. Naar het oordeel van de Commissie is op dit onderwerp voldoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

- Echter gezien de onzekerheden die de beoogde aanpak met zich meebrengt adviseert de Commissie om voorafgaand aan de aanlegfase duidelijkheid te verschaffen in de daadwerkelijke realisatie van de (binnen)scheepvaartplanning.

Het valt de Commissie verder op dat in meerdere zienswijzen zorgen worden geuit over het aantal ligplaatsen, waarbij voor de huidige situatie een tekort aan overnachtingsplaatsen wordt geconstateerd. In het MER is aangegeven dat het huidige aantal plaatsen in de nieuwe situatie wordt teruggebracht. In de aanvulling blijkt dat doordat is geschoven met de locaties van de wachtplaatsen er minder zullen komen dan in het MER aangegeven staat.

- De Commissie adviseert om voorafgaand aan de aanlegfase duidelijkheid te verschaffen over het daadwerkelijk te realiseren aantal ligplaatsen bij de sluisen van Terneuzen.

2.3 Luchtkwaliteit: aanlegfase

MER

Doordat in de aanlegfase alleen de west- en oostsluis in gebruik zijn nemen de wachttijden toe. Hierdoor ontstaat een verslechtering van de luchtkwaliteit (tot boven de normen). Op basis van het MER was niet duidelijk met welke maatregelen deze tijdelijke overschrijdingen voorkomen kunnen worden.

Aanvullende informatie

In de aanvulling (Deelrapport Luchtkwaliteit) wordt uiteengezet dat de overschrijdingen bij woningen niet meer optreden wanneer er met hetzelfde model een gedetailleerder rekengrid wordt gehanteerd. Bij woningen zou met dit gedetailleerder rekengrid de berekende jaargemiddelde NO₂ concentratie maximaal 35,6 ug/m³ zijn. Dit is thans lager dan de wettelijke grenswaarde van 40 ug/m³. In de bijlage van het deelrapport zijn de rekenresultaten op een contourenkaart gegeven.

Omdat de Commissie deze redenering niet plausibel achtte heeft zij het rekenmodel opgevraagd en de berekeningen bestudeerd. Daaruit concludeert de Commissie dat bij rekenen met het fijnere grid in de aanvulling er inderdaad ook in de aanlegfase bij woningen geen overschrijdingen zijn. Echter ook bij narekenen met het grovere rekengrid zoals in het MER gehanteerd zijn bij woningen geen overschrijdingen. In het MER is door een invoerfout in het

model onterecht geconcludeerd dat er overschrijdingen in de aanlegfase zouden optreden. De Commissie is van oordeel dat op dit onderwerp met de aanvullende informatie afdoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

2.4 Effectiviteit maatregelen om verzilting te voorkomen⁵

MER

Het MER gaf aan dat vijf maatregelen nodig zouden zijn om de voorkeursvariant aan de eisen uit de Kaderrichtlijn Water te laten voldoen zonder dat deze maatregelen concreet werden gemaakt. Een onderbouwing van de effecten van de maatregelen die werden voorgesteld ontbrak. Daarom heeft de Commissie gevraagd om duidelijkheid over de vijf maatregelen.

Aanvullende informatie

In de aanvulling (achtergrondrapport water) is aangegeven dat het VKV zonder aanvullende maatregelen voldoet aan de eisen uit de Kaderrichtlijn Water; dit komt door een wijziging in de uitgangspunten van de berekeningen. Zo is de zomerperiode gewijzigd van 6 mei – 5 november naar 1 april – 1 oktober; deze laatste sluit aan bij de definitie van de zomerperiode in de Kaderrichtlijn Water. Hierdoor verandert de gemiddelde zomerafvoer van zoetwater in het kanaal van 10,8 naar 13,5 m³/s, en daarmee daalt het chloridegehalte.

- De Commissie is van oordeel dat de waterkwaliteitseffecten voldoende zijn beschreven. Met het geheel aan berekeningen is aangetoond dat de aanvullende maatregelen effectief zijn indien ze in de toekomst zouden moeten worden ingezet. De Commissie adviseert de bovengenoemde wijziging van periode en de consequenties daarvan duidelijk aan te geven in het besluit.

Verder is als bijlage bij het achtergrondrapport natuur een systeemanalyse grondwater gevoegd. De als bijlage bij de aanvulling gevoegde systeemanalyse grondwaterstroming is zeer nuttig en verhelderend. Een deel van het water dat vanuit het kanaal infiltreert zal na enkele decennia de in het Natura 2000-gebied Canisvliet gelegen Canisvlietse Kreek bereiken; dit is echter tot 2040 nog (lang) niet het geval. Mogelijk dat op de (zeer) lange termijn maatregelen alsnog noodzakelijk zijn. Het MER en de aanvulling geven suggesties voor maatregelen, zoals meer zoetwater doorvoeren, en (preventief) een aangepast beheer van het sluiscomplex.

- De Commissie is van oordeel dat de informatie voor besluitvorming aanwezig is en adviseert te monitoren of het verziltende effect Canisvliet op de lange termijn bereikt en indien nodig de beschreven effectieve maatregelen in te zetten.

2.5 Effecten op natuur: Natura 2000-gebieden

MER

In het MER was het onderzoek naar de gevolgen voor Natura 2000-gebieden nog niet volledig. Dit betrof het onderzoek naar de effectiviteit van de maatregel om verdere verzilting van

⁵ In meerdere zienswijze waaronder die van de gemeente Zelzate, Zeeland Seaports, Vlaamse Milieumaatschappij, ministerie EZ wordt ingegaan op verzilting van het kanaal en achterland en de mogelijke gevolgen daarvan.

Canisvliet tegen te gaan, de gevolgen van droge jaren voor Canisvliet en de gevolgen voor beschermde soorten door vertroebeling in de Westerschelde door baggerbezwaar.

Aanvullende informatie

In het achtergrondrapport natuur bij de aanvulling op het MER wordt uitgebreid ingegaan op de gesignaleerde tekortkomingen.

Effecten van verzilting

Verzilting van het kanaal Gent – Terneuzen heeft mogelijk een negatief effect op kruipend moerasscherm⁶ die voortkomt in het Natura 2000-gebied Canisvliet. Dit effect wordt veroorzaakt door kwel vanuit het kanaal in de daaromheen liggende sloten. De oeverlanden van de Canisvlietse Kreek (die in het Natura 2000-gebied ligt) inunderen geregeld. Dat is ook belangrijk voor kruipend moerasscherm, waarbij wel een bovengrens van 1 gram Cl/l wordt gehanteerd. De aanvulling laat zien dat het mogelijk is dat dit inundatiewater boven de grens van 1 gram Cl/l komt. Het risico voor overschrijding wordt op de korte en middellange termijn met name veroorzaakt door die sloten die in de kwelzone van het kanaal liggen en in contact kunnen staan met de kreek. Als mitigerende maatregel wordt voorgesteld deze kwel-sloot af te sluiten van de kreek. Wanneer de huidige overstromingsduur en -frequentie bij de kreek daardoor niet verandert is dit een werkbare maatregel.

De aanvulling op het MER (grondwatermodellering) maakt duidelijk dat door de trage grondwaterstroming tot 2030/2040 effect op de chloridegehalten in de Canisvlietse Kreek niet door het project zullen worden beïnvloed. Daarna treedt dit effect mogelijk wel op; de mate waarin is mede afhankelijk van de vermenging met ander grond- en oppervlaktewater.

De Commissie is van oordeel dat de informatie voor besluitvorming aanwezig is en adviseert, gelet op de onzekerheden en leemten in kennis:

- te monitoren of de gegeven overstromingsduur en -frequentie inderdaad gehandhaafd blijven en indien nodig aanvullende maatregelen te treffen;
- in de komende decennia te blijven monitoren in hoeverre de chloridegehalten in de Canisvlietse Kreek veranderen en indien de gehalten veranderen aanvullende maatregelen te treffen.

Effecten door vertroebeling door baggerbezwaar

In de aanvulling zijn telgegevens gegeven van fuut en middelste zaagbek. Daaruit blijkt dat deze vooral voorkomen langs de oever, redelijk ver verwijderd zijn van de beoogde baggerstortlocaties. Mogelijke effecten zullen dus met name voortkomen uit het verminderde doorzicht in een veel groter deel van de Westerschelde. De aanvulling maakt duidelijk dat het voor dit project gaat om een kortdurend effect (de vertroebeling is na twee getijden herstelt) op een beperkt aantal vogels. De Commissie is van oordeel dat de informatie voor besluitvorming aanwezig is en adviseert de lozingen geconcentreerd (in grotere volumes en zo incidenteel mogelijk) uit te voeren omdat na twee getijden de vertroebeling weer weg is.

⁶ Kruipend moerasscherm is het enige instandhoudingsdoel van het Natura 2000-gebied Canisvliet. Deze soort is zeer zeldzaam in Nederland. Indien aantasting van deze soort op deze plek en daarmee aantasting van natuurlijke kenmerken van de Canisvlietse, zelfs na het nemen van mitigerende maatregelen, niet kan worden uitgesloten, moet een ADC-toets worden doorlopen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: de Minister van Infrastructuur en Milieu

Bevoegd gezag: de Minister van Infrastructuur en Milieu; het besluit wordt voorbereid door de Vlaams-Nederlandse Schelde Commissie

Besluit: Tracébesluit

Categorie Besluit m.e.r.: m.e.r. vanwege kaderstelling categorie C03 en Passende beoordeling

Activiteit: de aanleg van een zeesluis bij Terneuzen

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 13 januari 2014

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 14 januari t/m 10 februari 2014

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 13 januari 2014

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 20 maart 2014

kennisgeving MER in de Staatscourant van: 27 mei 2015

ter inzage legging MER: 28 mei t/m 8 juli 2015

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 16 februari 2015

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 16 juni 2015

aanvulling op het MER bij de Commissie m.e.r.: 21 september 2015

toetsingsadvies MER en aanvulling daarop uitgebracht: 3 november 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ir. C. van der Giessen

Ir. D.L.J. Heikens

Ir. J.A. Huizer

Drs. S.R.J. Jansen

Ir. C.T. Smit (werkgroepsecretaris)

M.A.J. van der Tas (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij toetsingsadvies:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus

op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Hoofdrapport MER Nieuwe Sluit Terneuzen incl. deelrapporten, bijlagen en tekeningen, Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, 30 maart 2015;
- Passende Beoordeling Natuurbeschermingswet 1998. Voorkeursvariant Nieuwe Sluis Terneuzen, Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, 23 maart 2015;
- Passende Beoordeling Natuurbeschermingswet 1998. 3 Varianten Nieuwe Sluis Terneuzen, Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, 23 maart 2015
- Ontwerp-Tracébesluit Nieuwe Sluis Terneuzen, incl. tekeningen, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 1 april 2015;
- Passende Beoordeling en quick scan Verspreiding Baggerspecie uit havens in de Westerschelde, Rijkswaterstaat Zee en Delta, 18 oktober 2013;
- Samenvatting MER Nieuwe Sluis Terneuzen, Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, 23 maart 2015;
- Aanvulling MER incl. deelrapporten, Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, 22 september 2015;
- Effecten van een zouter Kanaal Gent-Terneuzen op het grondwater systeem, Deltares, september 2015;
- Rapportage aanvullende grondwatermodellering, Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, 29 september 2015;
- Invoergegevens en modelinformatie model bouw fijner grid en oorspronkelijk grid, LievenseCSO Milieu B.V., 14 oktober 2015.

De Commissie heeft 29 zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Nieuwe sluis Terneuzen en de aanvulling daarop

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

